

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 62/98

Ústavný súd Slovenskej republiky na verejnom zasadnutí senátu 20. júla 1999 vo veci podnetu [REDACTED] o porušení čl. 42 ods. 1 a čl. 12 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky takto

r o z h o d o l :

Konanie o podnete [REDACTED] **z a s t a v u j e.**

O d ô v o d n e n i e

Podnetom z 9. októbra 1998 [REDACTED], [REDACTED], zastúpený advokátom JUDr. Dušanom Hudákom, Advokátska kancelária, Košice (ďalej len „navrhovateľ“), žiadal Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „Ústavný súd SR“) začať konanie o porušení jeho práva na vzdelanie upraveného v čl. 42 ods. 1 a čl. 12 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „Ústava SR“).

K porušeniu označených ústavných článkov došlo podľa navrhovateľa tým, že podľa odôvodnenia rozhodnutia dekana Právnickej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach č. j. 1593/98 z 26. 6. 1998, ktorým nebol prijatý na riadne štúdium formou denného štúdia na tejto fakulte, jediným kritériom pre prijatie na štúdium bol dosiahnutý počet bodov na písomnom teste. Dekan fakulty prijal, podľa navrhovateľovho tvrdenia, všetkých tých uchádzačov, ktorí dosiahli minimálne 36

bodov. On dosiahol 35 bodov, čo je iba o jeden bod menej, ako bola určená hranica pre prijatie. Preto sa domnieval, že jeho včas podané odvolanie je dôvodné a že rektor nemôže porušiť kritériá určené Akademickým senátom Právnickej fakulty UPJŠ ani v odvolacom konaní, a že ak sa v rámci odvolania prijmu ďalší uchádzači, tak iba tí, ktorí nasledovali v poradí dosiahnutých bodov. Rektor Univerzity Pavla Jozefa Šafárika však podľa tvrdenia navrhovateľa v rámci odvolacieho konania prijal dvanásť či trinásť uchádzačov, ktorí získali podstatne menej bodov ako on.

K tomuto postupu vyslovil navrhovateľ názor, že rektor Univerzity UPJŠ v Košiciach svojím rozhodnutím 1077/1998 z 21. 7. 1998, ktorým zamietol jeho odvolanie, porušil Ústavu SR, konkrétne čl. 12, podľa ktorého „ľudia sú rovní v dôstojnosti i v právach“. Základné práva, medzi ktoré patrí aj právo na vzdelanie podľa čl. 42 Ústavy SR, pokračoval v odôvodnení navrhovateľ, sa zaručujú všetkým rovnako. Nikoho nemožno zo žiadnych dôvodov poškodzovať, zvýhodňovať alebo znevýhodňovať. Skutočnosť, že na štúdium boli prijatí takí uchádzači, ktorí dosiahli menej bodov ako navrhovateľ, preto považuje za neodôvodnené zvýhodnenie iných, porušením ústavnej zásady rovnosti v právach.

Predmetom námietok porušenia ústavnosti bolo jedno zo základných práv, teda práv, ktorých preskúmanie v zmysle čl. 46 ods. 2 Ústavy SR nemôže byť vylúčené z právomoci súdu. Pretože zákonná úprava práva na vzdelanie je interpretovaná a uplatňovaná v praxi tak, že vylučuje preskúmanie rozhodnutí orgánu právnickej osoby, ktorá rozhoduje o prijatí uchádzača na štúdium, Ústavný súd SR využil možnosť podľa čl. 130 ods. 3 Ústavy SR a navrhovateľov podnet prijal na ďalšie konanie (uznesenie II. ÚS 62/98-13 zo 17. novembra 1998).

Podľa ustanovenia § 29 ods. 5 zákona č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení zákona č. 293/1995 Z. z. (ďalej len „zákon o konaní pred Ústavným súdom SR“) zaslal (24. novembra 1998) Ústavný súd SR podnet navrhovateľa druhému účastníkovi - rektorovi Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach s tým, aby sa

k nemu v určenej lehote vyjadril. Vzhľadom na to, že navrhovateľ ako dôkaz uviedol a k podnetu priložil len rozhodnutie dekana Právnickej fakulty UPJŠ v Košiciach č. j. 1593/98, odvolanie proti označenému rozhodnutiu z 30. 6. 1998 a rozhodnutie rektora Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach zn. 1077/1998 a nenavrhol ďalšie dôkazy svojich tvrdení, súd si vyžiadal súčasne Štatút Právnickej fakulty UPJŠ, Študijný a skúšobný poriadok magisterského štúdia Právnickej fakulty UPJŠ, zoznam uchádzačov o štúdium – študentov prijatých v školskom roku 1998/1999 a ich bodové hodnotenie, resp. počet bodov a zoznam uchádzačov o štúdium prijatých v tom istom školskom roku v odvolacom konaní, vrátane hľadísk (kritérií) prijímania v odvolacom konaní.

Prijatý podnet a vyžiadanie vyjadrenia k podnetu Ústavný súd SR zaslal 24. novembra 1998 aj navrhovateľom označenému ďalšiemu druhému účastníkovi konania – dekanovi Právnickej fakulty UPJŠ v Košiciach. Keďže zásielka sa vrátila ako nevyžiadaná v odbernej lehote, súd opakovane 28. decembra 1998 zaslal zásielku dekanovi označenej fakulty. Táto opakovaná zásielka sa tiež vrátila späť ako nevyžiadaná. K prevzatiu zásielky Právnickou fakultou UPJŠ a zaslaniu vyžiadanych materiálov došlo až 14. júna 1999.

Informácie o prijímacom konaní pre školský rok 1998/1999, ktoré podľa telefonického vyjadrenia dekana Právnickej fakulty UPJŠ sú hľadáskami na určenie potrebnej spôsobilosti a spôsob jej overovania v zmysle zákona o vysokých školách, boli doručené 18. júna 1999.

Rektor Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach prof. Ing. Dušan Podhradský, DrSc., vo svojom stanovisku k podnetu navrhovateľa z 10. decembra 1998, doručenom na Ústavný súd SR 14. decembra 1998, hneď v úvode konštatoval, že podľa zákona o vysokých školách o prijatí uchádzača na vysoké školy, ktoré sa členia na fakulty, rozhoduje dekan. Proti rozhodnutiu dekana sa podľa § 18 ods. 2 zákona môže uchádzač odvolať rektorovi. Rektor vo svojom stanovisku tiež uviedol, že hľadáka na určenie potrebnej spôsobilosti a spôsob jej overovania schvaľuje na

návrh dekana akademický senát fakulty, ale zákon neustanovuje kritériá, podľa ktorých sa má rektor rozhodnúť, „že kedy áno a kedy nie“ (zrejme prijať alebo neprijať uchádzača na štúdium), a ani v Štatúte UPJŠ sa takéto kritériá nenachádzajú. Rovnako takéto kritériá nevydal ani on a Akademický senát UPJŠ „jeho rozhodovacie právo bez vyhlásenia podmienok akceptoval“. V rámci odvolacieho konania, uviedol ďalej rektor vo svojom vyjadrení, rieši rovnako ako ostatní rektori Slovenskej rektorskej konferencie „zreteľahodné odvolania, ktoré súvisia napr. so sociálnymi, zdravotnými, etnickými problémami uchádzačov, s uchádzačmi, ktorí majú štatút Slovákov žijúcich v zahraničí, s víťazmi olympiád, reprezentantmi v športe a umení, s prípadmi súvisiacimi s podporou univerzity a pod.“ Vyslovil tiež názor, že pri odvolacom konaní nemôže preto byť pre rektora kritériom len bodové poradie uchádzačov, obdobne ako to aplikuje nad čiarou dekan. Odvolanie by bolo podľa rektora len posúvaním čiary a stratilo by zmysel. Ústavné právo študovať na vysokej škole, na ktoré sa navrhovateľ odvoláva, bolo podľa názoru rektora v plnej miere uplatnené tým, že „menovaný po podaní prihlášky sa mohol zúčastniť prijímacích pohovorov“. Vyjadrenie rektora rezultuje do záveru, že „fakulta vysokej školy má právo stanoviť si poradie spôsobilých uchádzačov, napr. formou bodového poradia, v ktorom sa podnecovateľ mohol umiestniť tak, aby bol prijatý, rektor je však vo svojom rozhodnutí v danom prípade nezávislý“.

Svoje vyjadrenie zo 10. 12. 1998 rektor doplnil listom z 21. 12. 1998. Podľa doplneného stanoviska „právomoci Ústavného súdu Slovenskej republiky pôsobia subsidiárne. To je všeobecná zásada, ktorá podľa označeného vyjadrenia plynie z čl. 124 a násl. Ústavy SR, zo zákona č. 38/1993 Z. z. v znení neskorších predpisov, ako aj z konštantnej judikatúry ústavného súdu v iných veciach. Táto subsidiarita údajne značí, „že vznik právomoci ústavného súdu na základe prijatého podnetu na začatie konania predpokladá, že podnecovateľ využil všetky právne a procesné prostriedky na nápravu ...“. V tejto kauze, pokračuje vyjadrenie, však podnecovateľ tieto zákonné prostriedky nevyčerpal, a preto bolo z jeho strany „predčasné a neopodstatnené obrátiť sa priamo na Ústavný súd“. Podľa názoru rektora bol navrhovateľ „povinný“ využiť na nápravu najprv podnet na Ministerstvo školstva SR na kontrolu dodržiavania

všeobecne záväzných právnych predpisov v prijímacom konaní na vysokoškolské štúdium podľa § 15 ods. 1 písm. i) zákona o vysokých školách a až po neúspechu s podnetom „by sa azda dalo uvažovať o právnej možnosti obrátiť sa s podnetom na ústavný súd“.

Ústavný súd v konaní o podnete uplatní svoju právomoc až vtedy, keď navrhovateľ využil všetky právne prostriedky ochrany svojho ústavného práva alebo slobody, ktoré sú mu dostupné. Táto požiadavka sa vzťahuje len na tie prostriedky ochrany ústavného práva, ktoré môžu prispieť k účinnej právnej ochrane. Ústavný súd SR rozhodol, že právny prostriedok, ktorý navrhovateľ nemôže uplatniť osobne a s ktorým sa ako právny účinok nespája priame odstránenie opodstatnene namietnutého porušenia ústavného práva alebo slobody, nemá povahu právneho prostriedku, ktorý navrhovateľ musí využiť skôr, ako sa v konaní pred Ústavným súdom SR môže uchádzať o ochranu svojich práv podľa čl. 130 ods. 3 Ústavy SR. Podnet na Ministerstvo školstva SR na kontrolu dodržiavania všeobecne záväzných právnych predpisov v prijímacom konaní na vysokoškolské štúdium podľa § 15 ods. 1 písm. i) zákona o vysokých školách nemá také právne účinky, aby zakladal povinnosť uplatniť ho pred podaním podnetu na Ústavný súd SR. Preto ústavný súd odmietol námietku rektora Univerzity Pavla Jozefa Šafárika, ktorou spochybňoval využitie opravných prostriedkov navrhovateľom.

Navrhovateľ k tvrdenému porušeniu čl. 42 ods. 1 a čl. 12 ods. 1 a 2 Ústavy SR ako dôkazy doložil rozhodnutie dekana Právnickej fakulty UPJŠ č. j. 1593/98 o neprijatí na štúdium na tejto fakulte v školskom roku 1998/1999, odvolanie navrhovateľa proti označenému rozhodnutiu dekana a rozhodnutie rektora Univerzity Pavla Jozefa Šafárika, ktorým zamietol navrhovateľovo odvolanie bez (označenia) návrhu dôkazov svojich tvrdení. Navrhnutie a predloženie dôkazov v podnete tvrdených skutočností súd opakovane žiadal pri osobných účastiach v budove Ústavného súdu SR, telefonicky, ako aj v advokátskej kancelárii od navrhovateľovho zástupcu, ale bezúspešne.

Ustanovenia § 31a zákona o konaní pred Ústavným súdom SR umožňujú primerané použitie ustanovení Občianskeho súdneho poriadku na konanie, ak zákon neustanovuje inak a povaha veci to nevyklučuje. Keďže tieto zákonné podmienky boli splnené, Ústavný súd SR ďalej postupoval s primeraným použitím ustanovení OSP o dokazovaní. Za účelom objasnenia skutkového stavu veci si súd vyžiadal od druhého účastníka konania tiež vyššie označené dokumenty, bez ktorých by nemohol ďalej vo veci konať. Pretože rektor Univerzity Pavla Jozefa Šafárika vo svojom stanovisku oznámil, že požadované dokumenty nemá k dispozícii, tieto si Ústavný súd SR vyžiadal od dekana Právnickej fakulty UPJŠ. Dekan Právnickej fakulty UPJŠ zásielku 2-krát neprevzal. Až keď mu bola doručená kuriérom, doručil aj on spolu so sprievodným prípisom zo 14. júna 1999 na Ústavný súd SR vyžiadané zoznamy a Štatút Právnickej fakulty UPJŠ.

Na tomto základe, resp. po preštudovaní doručených materiálov predseda senátu vytýčil pojednávanie v tejto veci na 15. júl 1999. Dva dni pred vytýčeným pojednávaním navrhovateľov zástupca zobral návrh vo veci prijatého podnetu [REDAKOVANÉ] v celom rozsahu späť.

Podľa ustanovenia § 31a zákona o konaní pred Ústavným súdom SR na konanie a rozhodovanie o prijatom podnete sa primerane použijú ustanovenia tretej časti druhej hlavy štvrtého oddielu tohto zákona.

Späťvzatie návrhu je upravené v § 54 citovaného zákona. „Ak sťažovateľ vezme svoju ústavnú sťažnosť späť, Ústavný súd konanie o nej zastaví. To neplatí, ak Ústavný súd rozhodne, že späťvzatie sa nepripúšťa z dôvodov hodných osobitného zreteľa.“ Podľa druhej vety tohto ustanovenia v prípade, ak Ústavný súd SR z dôvodov hodných osobitného zreteľa nepripustil späťvzatie návrhu, nemá toto späťvzatie za následok zastavenie konania.

Za zreteľa hodný dôvod v prípade prijatého podnetu považoval Ústavný súd SR skutočnosť, že predmetom jeho námietok bolo ústavné právo na vzdelanie, ktoré sa

netýka len dvojstranného právneho vzťahu medzi konkrétnym navrhovateľom a konkrétnou vysokou školou, ale postup pri prijímaní uchádzačov o štúdium na vysokej škole sa týka všetkých potenciálnych uchádzačov na všetkých vysokých školách.

Z toho dôvodu Ústavný súd SR ako súdny orgán ochrany ústavnosti nemohol jemu danými ústavnými prostriedkami nereagovať na túto skutočnosť. Preto nepripustil späťvzatie návrhu a pokračoval v konaní ďalej. Pojednávanie vo veci prijatého podnetu bolo odročené na 20. júl 1999.

19. júla 1999, deň pred vytýčeným pojednávaním, navrhovateľ [REDACTED] odvolal plnú moc advokátovi JUDr. Dušanovi Hudákovi, Košice, Štúrova 20, ktorú mu udelil na zastupovanie v konaní pred Ústavným súdom SR začatom na podnet 9. októbra 1999.

Kedykoľvek za konania prihliada súd na to, či sú splnené podmienky, za ktorých môže vo veci konať. Podľa ustanovenia § 22 zákona o konaní pred Ústavným súdom SR navrhovateľ a po prijatí podnetu aj ten, kto ho podal, musí byť v konaní zastúpený advokátom alebo komerčným právnikom.

Povinné zastúpenie advokátom alebo komerčným právnikom v konaní platí po celý čas konania aj na základe prijatého podnetu a aj po nepripustení späťvzatia návrhu. Ústavný súd SR nemá právomoc ustanoviť navrhovateľovi advokáta alebo komerčného právника proti jeho vôli, aby ho zastupoval v konaní pred Ústavným súdom SR. Podmienku zastúpenia navrhovateľa zákon nedovoľuje odpustiť. Nesplnenie tejto zákonom ustanovenej podmienky je preto nedostatkom podmienky konania pred Ústavným súdom SR a má za následok zastavenie konania. Preto Ústavný súd SR rozhodol tak, ako je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. júla 1999

JUDr. Ján **D r g o n e c**
predseda senátu